Kulturutskottets betänkande

1976/77: 33

med anledning av propositionen 1976/77:100 såvitt gäller anslag till stöd till idrotten jämte motioner

Propositionen

Regeringen har i propositionen 1976/77:100 bilaga 13 (jordbruksdepartementet) under punkterna I 1 och I 2 (s. 154–158) föreslagit riksdagen

1. att till Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 107 130 000 kr.,

2. att till Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 36 370 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1976/77:142 av fru Håkansson (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen ge till känna vad i motionen anförts beträffande återföring av en del av AB Tipstjänsts vinster till fotbollsklubbarna i distrikten,

1976/77:479 av herrar Carlstein (s) och Fagerlund (s) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för en ökad satsning på kvinnoidrotten så att rättvisare förhållanden skapas mellan kvinnliga och manliga idrottsutövare,

1976/77:745 av herrar Dahlberg (m) och Knutson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en särskild lånefond inrättas för att göra det möjligt för båtklubbar att själva bygga och driva hamnar och andra anläggningar,

1976/77:1142 av herr Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar

1. att till idrotten anslå ett belopp om 225 000 000 kr. motsvarande 50 % av tipsmedlen sedan vinsterna utbetalats, varav 143 500 000 kr. i enlighet med förslagen i budgetpropositionens 13:e bilaga punkten "I. Idrott" och resterande 81 500 000 kr. i enlighet med vad som förordas i motionen om särskilda anslag till kommunala idrottsanläggningar, stöd till småföreningar och kvinnoidrott samt handikappidrotten,

2. att efter en övergångsperiod om tre år en summa motsvarande hela summan tipsmedel, sedan vinsterna utbetalats och AB Tipstjänsts omkostnader täckts, årligen bör anslås till idrotts- och friluftsändamål,

3. att hos regeringen hemställa om utredning och förslag om utbyggnad av ett system med kommunalt anställda idrotts- och fritidsinstruktörer,

4. att hos regeringen hemställa om förslag till åtgärder för ekonomiskt

och annat stöd till icke-professionella idrottsledare,

5. att hos regeringen hemställa om tillsättandet av en parlamentarisk utredning, som skall utreda hur kommersialismens grepp över idrotten bör brytas och hur ett samhällsstöd till elitidrottens utövare bör utformas.

Utskottet

Det statliga stödet till idrottsändamål har fr. o. m. budgetåret 1970/71 anvisats under två reservationsanslag, det ena till organisationsstöd m. m., det andra till anläggningsstöd m. m. Denna form för medelsanvisningen beslutades av 1970 års riksdag med anledning av propositionen 1970:79 och grundades på förslag av idrottsutredningen, som bl. a. övervägt formerna för det statliga stödet till idrotten.

För budgetåret 1977/78 föreslås i propositionen en ökning av det statliga idrottsstödet med 24 milj. kr. till 143,5 milj. kr., varav ca 107 milj. kr. under anslaget till organisationsstöd m. m. och ca 36 milj. kr. under anslaget till anläggningsstöd.

I motionen 1976/77:1142 hemställs bl. a. (yrkande 1) att riksdagen anslår ett belopp om 225 milj. kr. till idrotten, dvs. 81,5 milj. kr. mer än vad som föreslås i budgetpropositionen. Yrkandet i motionen sammanhänger med att motionärerna anser att en summa motsvarande 50 % av tipsmedlen, sedan vinsterna utbetalats, bör användas för idrottsliga ändamål. Enligt samma motion bör – efter en övergångsperiod på tre år – en summa motsvarande hela vinsten från AB Tipstjänst årligen anslås till idrotts- och friluftsändamål (yrkande 2).

Frågan om användande av tipsmedel till idrottsstöd tas upp även i motionen 1976/77:142. Motionären anser att en icke närmare preciserad del av Tipstjänsts vinstmedel bör disponeras till stöd åt fotbollsklubbarna i distrikten. Riksdagen bör enligt yrkandet i motionen ge denna uppfattning till känna för regeringen.

Med anledning av de motionsförslag som rör tipsmedlen får utskottet först erinra om att en grundläggande utgångspunkt för riksdagsbeslutet 1970 om formerna för och inriktningen av idrottsstödet var idrottsrörelsens ställning som en bred folkrörelse med stor frihet att genom sina organisationer fatta beslut i egna angelägenheter. Utskottet har inte kunnat finna att det föreligger några uttalade önskemål inom idrottsrörelsen och dess huvudorganisation, Sveriges riksidrottsförbund, att relatera det statliga idrottsstödet till tipsmedlen. Detta utgör enligt utskottets uppfattning i och för sig tillräcklig grund för ett avvisande av en anslagsberäkning av det slag som föreslås i motionen 1976/77:1142. Utskottet vill emellertid även erinra om att riksdagen tidigare på förslag av bevillningsutskottet (BeU 1967:22 och 1968:12) avslagit motioner om finansiering av idrottsverksamheten genom tipsmedel. Några tankar i den riktning motionärerna ger uttryck för redovisas heller inte i 1965 års idrottsutrednings ingående överväganden beträffande statens stöd till idrotten och därmed sammanhängande frågor.

Idrotten har rätt till ett betydande samhällsstöd oberoende av att den via tipsverksamheten tillför statsverket inkomster. Enligt utskottets uppfattning bör samhällets stöd till idrotten på sedvanligt sätt avvägas vid bedömningen av anslagsbelopp till andra ändamål. Det bör också uppmärksammas att en ingående bedömning av frågan om specialdestinering av tipsmedel kräver överväganden avseende särskild disposition av andra inkomsttitlar på driftbudgeten såsom Skatt på spel och Totalisatoravgift. Med det anförda avstyrker utskottet dels motionen 1976/77:1142 såvitt den avser tipsmedel (del av yrkande 1 samt yrkande 2), dels motionen 1976/77:142 om bidrag till fotbollsklubbar från AB Tipstjänst.

Syftet med den anslagsökning som föreslås i motionen 1976/77:1142 är att öka stödet till kommunala idrottsanläggningar, till småföreningar och kvinnoidrott samt till handikappidrotten. Regeringens förslag innebär en ökning av anslaget till organisationsstöd m. m. med 18 milj. kr. och av anslaget till anläggningsstöd m. m. med 6 milj. kr. Utöver de medel som föreslås under jordbrukshuvudtiteln, sammanlagt ca 143,5 milj. kr., utgår bidrag till idrotten i form av lokalt aktivitetsstöd till idrottsorganisationernas ungdomsverksamhet. Därjämte utgår anslag till idrottshögskolor m. m. Det direkta statliga stödet till idrotten kan enligt propositionen beräknas till nästan 220 milj. kr. nästa budgetår. Utskottet biträder de i budgetpropositionen föreslagna anslagsbeloppen till idrottsstöd under jordbrukshuvudtiteln och avstyrker alltså den i motionen 1142 yrkande 1 begärda ytterligare medelsanvisningen.

Med anledning av yrkandet i motionen 1976/77:479 om ett uttalande till förmån för en ökad satsning på kvinnoidrotten – ett område som även behandlas i motionen 1976/77:1142 – bör noteras att regeringen beslutat att minst 1 milj. kr. av organisationsstödet innevarande budgetår skall användas för främjande av idrott för kvinnor. Utskottet har erhållit uppgifter om hur dessa medel disponerats av Riksidrottsförbundet. Därjämte har utskottet delgivits material som belyser förbundets satsning på kvinnlig idrott. Av detta framgår bl. a. att särskild uppmärksamhet ägnats ledarfrågan samt att man genom försöksverksamhet och propaganda sökt aktivera fler kvinnor. I motionen 1976/77:479 påtalas bl. a. de hinder för kvinnliga idrottsutövare som föranleds av att idrottsanläggningarna i vårt land i stort sett inrättats med tanke på enbart manlig idrott. Utskottet har noterat att dessa, liksom andra specifika problem som kan vara aktuella för både manliga och kvinnliga idrottsutövare såsom exempelvis barnpassning, står klara för Riksidrottsförbundet, som söker beakta dem i förbundets insatser för att skapa bättre betingelser för kvinnlig idrott.

Statens stöd till idrotten bygger på det av riksdagen fastställda målet – idrott åt alla. Utskottet finner att statsmakterna därmed har uttalat att jämlika förhållanden måste skapas bl. a. mellan kvinnliga och manliga idrottsutövare. För att uppnå detta behövs energiska insatser inom idrottsrörelsen, såväl centralt som regionalt och lokalt. En generösare inställning från mass-

mediernas sida i fråga om utrymme för kvinnoidrotten och dess yttringar är också av betydelse. Med hänsyn till att behovet av särskilda åtgärder i syfte att främja kvinnoidrotten uppmärksammats på sätt ovan redovisats anser utskottet det emellertid inte erforderligt med något särskilt uttalande i frågan från riksdagen, varför utskottet avstyrker motionen 1976/77:479.

Från anslaget till anläggningsstöd m. m. lämnas bl. a. bidrag till hamn, brygga eller farled för fritidsbåt samt för vissa serviceåtgärder för fritidsbåttrafiken. I motionen 1976/77:745 framhålls att ansökningarna om statsbidrag för anläggande av båthamnar vida överstiger de medel som ställs till förfogande för ändamålet. Motionärerna förordar därför att en särskild lånefond inrättas som gör det möjligt för båtklubbar att själva bygga och driva hamnar och andra anläggningar.

Utskottet avstyrkte förra året ett motionsyrkande av samma lydelse som det nu aktuella. Utskottet förklarade sig därvid förutsätta att regeringen – efter sedvanligt remissförfarande – tar upp fritidsbåtsutredningens förslag om statligt stöd till fritidsbåttrafiken till övervägande. Samtidigt uttalades som utskottets mening att det inte är lämpligt att riksdagen sakprövar förslag om stöd åt båtsporten av den art som avsågs i den då föreliggande motionen förrän regeringens ställningstagande i hithörande frågor presenterats för riksdagen. Utskottet, som vidhåller sin ståndpunkt från förra året, anser att ett förslag av den art som nu lagts fram i motionen 1976/77:745 naturligen bör prövas vid den fortsatta behandlingen av utredningsförslaget. Utskottet avstyrker alltså motionen.

I motionen 1976/77:1142 föreslås en utredning av ett system med kommunalt anställda idrotts- och fritidsinstruktörer (yrkande 3) samt åtgärder för ekonomiskt och annat stöd till icke-professionella idrottsledare (yrkande 4).

Utskottet är medvetet om svårigheterna att rekrytera ledare i idrottens och friluftslivets verksamheter. Inte minst har små föreningar ofta problem när det gäller att finansiellt klara ledarfrågan. Idrottsutredningen ägnade hithörande frågor stor uppmärksamhet, och i överensstämmelse med dess förslag har ökade insatser gjorts framför allt för utbildning av ledare på central och regional nivå. Beträffande förslaget om kommunalt anställda idrotts- och fritidsinstruktörer anser utskottet att detta är en fråga som måste avgöras på kommunal nivå. I vissa kommuner är önskemålet delvis tillgodosett. Frågan om ekonomiskt stöd till icke professionella idrottsledare bör, enligt utskottets mening, avgöras av idrottsrörelsen själv inom ramen för bl. a. de medel som statsmakterna ställer till dess förfogande. Utskottet vill även peka på att de frågor som nu berörts torde komma att aktualiseras i samband med att föreningslivets medverkan i skolan utvecklas. Utskottet avstyrker med det anförda yrkandena 3 och 4 i motionen 1976/77:1142.

Idrottens kommersialisering har under den senaste tiden kommit att debatteras livligt inte minst inom idrottsrörelsen. Riksdagen har ägnat frågan uppmärksamhet i en interpellationsdebatt om åtgärder mot kommersiali-

sering av tävlingsidrotten hösten 1975. Då framgick bl. a. att riksidrottsstyrelsen 1974, med hänsyn till att de kommersiella intressena inom idrott i olika former – främst den elitinriktade idrotten – ökat kraftigt, tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att utreda vilken roll de kommersiella intressena spelar i dagens svenska idrott och hur detta påverkar idrottens möjligheter att fullfölja sin målsättning. Som ett led i detta arbete har statens pris- och kartellnämnd undersökt om priserna på idrottsmateriel påverkats av företagens ekonomiska stöd till idrotten. Resultatet av riksidrottsstyrelsens utredningsarbete kan väntas föreligga inom en nära framtid. I detta läge anser utskottet inte att riksdagen bör begära den utredning om samhällsinsatser i syfte att motverka kommersialiseringen av elitidrotten som föreslås i motionen 1976/77:1142. Yrkande 5 i denna motion avstyrks därför.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande frågan om den statliga medelsanvisningen till idrotts- och friluftsändamål för nästa budgetår skall motsvara 50 % av tipsmedlen sedan vinsterna utbetalats och längre fram efter en övergångstid av tre år hela summan tipsmedel, sedan vinsterna utbetalats och AB Tipstjänsts omkostnader täckts, avslår motionen 1976/77:1142, yrkande 1 såvitt nu är i fråga samt yrkande 2,
2. att riksdagen beträffande anslagsbeloppet med bifall till propositionen 1976/77:100 och med avslag på motionen 1976/77:1142, yrkande 1 såvitt nu är i fråga, för budgetåret 1977/78 anvisar
   a) till *Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m.* ett reservationsanslag av 107 130 000 kr.,
   b) till *Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m.* ett reservationsanslag av 36 370 000 kr.,
3. att riksdagen avslår motionen 1976/77:142,
4. att riksdagen avslår motionen 1976/77:479,
5. att riksdagen avslår motionen 1976/77:745,
6. att riksdagen avslår motionen 1976/77:1142, yrkandena 3 och 4,
7. att riksdagen avslår motionen 1976/77:1142, yrkande 5.

Stockholm den 8 mars 1977

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Andersson i Lycksele (s), Sundman (c), Leander (s), fru Johansson i Uddevalla (s), herrar Norrby (c), Sörenson (s), fru Diesen (m), herr Alsén (s), fru Göthberg (c), herrar Bladh (s), Richardson (fp), fru Eliasson (c), fru Rönnung (s), herrar Ahlmark i Uppsala (m) och Unckel (m).